

Feliksiak, Stanisław

Wspomnienia pośmiertne : Tadeusz Wolski (1890-1959)

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 46, 312-316

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

na of an eutrophic lake /Parasitofauna of the biocenosis of Drużno Lake-Part I/" /1958/. Wraz ze współpracownikami zbadał 192 gatunki żywcicieli, 75 kręgowców /2149 okazów/ i 117 bezkręgowców /ponad 100000 okazów/; charakterystyczne było występowanie u ptaków /19 gatunków, 388 okazów/ 97 gatunków płazińców /54 tasiemców i 43 przywr/. Cyklów rozwojowych u przywr dotyczyły prace: "Posthodiplostomum brevicaudatum /v. Nordman, 1832/ Kozicka" /1958/; "Psilochasmus oxyuris Creplin, 1825; Bunodera luciopercae /O. F. Muller/" /1958/ i "The Formation of structure in tapeworm" /1958, z K. Szymanik, K. Bażańską/. Łącznie w latach 1928-1958 opublikował 57 pozycji, w tym 22 rozprawy przeważnie monograficzne. Jako wybitny znawca rozwoju Pseudophylloides i Trematoda zdobył czołowe miejsce w parazytologii ekologicznej na podstawie badań krążenia pasożytów w biocenozie jezior mazurskich.

Stanisław Feliksiak

TADEUSZ WOLSKI /1890-1959/

Tadeusz Wolski u. ził się 26. II. 1890 w Warszawie, jako syn Zygmunta i Stanisławy z Wolskich. Maturę otrzymał w r. 1909 w prywatnej Szkole Realnej W. Wróblewskiego. W roku 1910 rozpoczął studia na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. W r. 1914 odbył kurs w Stacji Zoologicznej w

Tryście. W tymże roku uzyskał absolutorium oraz złożył pracę doktorską, wykonaną pod kierunkiem M. Siedleckiego pt. "Badania nad trawieniem i wydzielaniem u *Aspidogaster conchicola*". Wybuch wojny przeszkodził mu w zdawaniu egzaminów; poświęcił się nauczaniu w szkołach warszawskich. W latach 1915-1918 studiował na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu w Saratowie, poczem został przyjęty na 4 rok studiów lekarskich w Uniwersytecie Jagiellońskim. W r. 1920 otrzymał absolutorium na wydziale lekarskim oraz dyplom doktora filozofii z rąk H. Hoyerera. W latach 1918-1923 /z przerwami/ był asystentem w Katedrze Biologii i Embriologii na Wydziale Lekarskim u E. Godlewskiego, prowadząc również wykłady zleczone z biologii i parazytologii. W roku 1920 wstąpił do wojska, w r. 1921 został przeniesiony do rezerwy w stopniu ppor. lekarza. W r. 1923 zdał drugie rygorozum na medycynie, po czym opuścił Kraków. W ciągu 10 lat nauczał w gimnazjach warszawskich. W latach 1928-1939 pracował w Państwowym Muzeum Zoologicznym jako kustosz, kierownik Wydziału Bezkręgowców, pełniąc /1933-1934/ obowiązki dyrektora. Od roku 1931 był profesorem zoologii i anatomii porównawczej w Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie i w Oddziale Łódzkim. W roku 1937 został profesorem zwyczajnym; w 1933-1939 był dziekanem. Od roku 1940 do powstania był zatrudniony w pracowni chemiczno-bakteriologicznej Szpitala Dzieciątka Jezus. W latach 1942-1944 wykładał na tajnych kompletach Uniwersytetu. Po aresztowaniu 5.VIII.1944 wywieziony

do Niemiec. W sierpniu 1945 rozpoczął pracę w organizującym się Uniwersytecie w Łodzi, gdzie od roku 1946 był profesorem zwyczajnym morfologii porównawczej i systematycznej zwierząt oraz dziekanem /do 1948/. Od roku 1907 należał do Sekcji Zoologicznej Komisji Popularyzowania Krajoznawstwa w Polskim Towarzystwie Krajoznawczym, którego był członkiem rzeczywistym /1911/, a od r. 1939. członkiem Zarządu Głównego. Od roku 1920 współpracował z Komisją Fizjograficzną TNW, od r. 1922 - z Komitetem Fizjograficznym PAU; przeprowadził badania /1923 Polesia i Tatr, 1925 jezior wołyńskich, suwalskich i 1927 trockich/. Wolski był członkiem Towarzystwa Przyrodniczo-Pedagogicznego, Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. M. Kopernika, Polskich Towarzystw Zoologiczno-Anatomicznego i Zoologicznego. Od roku 1945 był członkiem czynnym Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, od r. 1946 jego wiceprezesem; członkiem zwyczajnym Towarzystwa Naukowego Warszawskiego /1950/, członkiem korespondentem Polskiej Akademii Nauk /1952/, członkiem Komisji Ekologicznej, Zoologicznej oraz od r. 1953 Komisji Historii Nauki. W latach 1955-1959 przewodniczył Komisji Słownictwa Biologicznego P. Otrzymał Order Sztandaru Pracy II kl. /1951/. Pod koniec życia utracił wzrok. Profesor Tadeusz Wolski zmarł 21.VI.1959 w Łodzi, jest pochowany na Cmentarzu Powązkowskim.

Pozostawił 36 publikacji, w tym 14 rozpraw /1905-1957/ oraz kilkaset artykułów z zakresu zoologii i biologii w Ency-

kłopedii Ultima Thule. Interesował się głównie skorupiakami i rybami, uwzględniając morfologię, taksonomię i faunistykę w ujęciu ekologicznym i zoogeograficznym. Już w wieku szkolnym opublikował pięć doniesień: "O rozmnażaniu się salamandry" /1905/: "Etwas von Salamandra maculosa", "Die KiemenföÙse /Apus productus/ bei Warschau" /1906/ oraz dwa artykuły /"Ziarno", 1907/, świadczące o zamiłowaniach hodowlanych. Pierwszą rozprawę z ichtiologii głosił wraz z Z. Lorecem "Strzebla przekopowa /Phoxinus dybowskii spec.nov?/" /1910/. Spośród dalszych należy wymienić: w "Podręczniku do zbierania i konserwowania zwierząt należących do fauny polskiej" /1924/ "Cyclostomata-Smoczkooste" i "Pisces-Ryby", "Przyczynek do znajomości cierniczka /Pygosteus pungitius/ w Polsce" /1927/: rozprawy dotyczące skorupiaków planktonowych: "Zarys fauny wioślarek /Cladocera/ przybrzeżnych Jeziora Chodeckiego" /1914/, "Materiały do fauny wioślarek /Cladocera/ Polesia" /1926/, "Corophium curvispinum G. O. Sars in der Prypeć und in der Warschauer Wasserleitungsanlagen" /1930/, "Moina rectirostris /F. Leydig/, eine für das Tatra-Gebirge neue Cladoceren-Art" /1931/, "Bosminopsis deitersi Richard, eine für Polen neues Cladoceren-Art" /1932/. Prowadził badania terenowe za granicą: w Meksyku wraz z Sz. Tenenbaumem /1926/ oraz z T. Jaczewskim /1929/, w Jugosławii badał faunę wód słodkich, m.in. jeziora Ochrid, z okazji udziału w kongresach limnologicznych, w Budapeszcie /1930/ i w Belgradzie /1934/. Jako

członek Intern. Ver. Limn. wchodził w skład Komisji Bibliograficzno-Limnologicznej pod przewodnictwem G. Wiereszczagina. Opublikował "Daphnia psittacea Baird aus Jugoslavien" /1932/, "Zur Kenntnis der unterirdischen Cladoceren Jugoslaviens" /1936/. W okresie łódzkim ogłosił "Spostrzeżenia nad występowaniem i rozwojem małża racicznicy /Dreissena polymorpha Pall./ w osadniku otwartym wodociągów warszawskich" /1949/: z Z. Jencz "Pristicephalus hungaricus Kertész, subsp. varsoviensis n. subsp." /1957/. W dorobku Wolskiego znajdują się nadto artykuły z hydrobiologii i faunistyki: "Polskie Stacje Hydrobiologiczne" /1929/, "Udział krajoznawców w opracowaniu fauny Polski" /1930/, "Fauna Polski" /1936/ oraz biografie: "Benedykt Dybowski: Życie i dzieło" /1930/, "Tadeusz Chrostowski" /1937/, "Kazimierz Kulwieć" /1946/. Ostatnio poświęcał się dydaktyce i organizacji życia naukowego w Uniwersytecie Łódzkim, wykształcił 7 samodzielnych badaczy. Był przewodniczącym kolegium redakcyjnego "Biblioteki Klasyków Biologii" w ramach Komisji Ewolucjonizmu PAN. Ukazały się m. in. "Dzieła wybrane Karola Darwina". Wraz z T. Jaczewskim redagował "Faunę Słodkowców Polski" oraz brał udział w komitetach redakcyjnych wydawnictw, m. in. "Memorabilia Zoologica".

Stanisław Feliksiak